

Een ondernemend orkest, of een orkest van ondernemers?

De vanzelfsprekendheid van grootschalige rijkssubsidies aan professionele culturele instellingen komt steeds meer onder druk te staan. Ons belastinggeld moet immers zo doelmatig mogelijk besteed worden. Voor culturele organisaties wordt het dus steeds belangrijker om hun bedrijfsvoering te verbeteren, meer inkomsten te verwerven en om dichter bij hun publiek te staan. Cultureel ondernemerschap is in deze sector dan ook DE term van 2009. Miranda van Drie, afgestudeerd aan het Public Sector MBA van Nyenrode, deed onderzoek naar hoe cultureel ondernemerschap in de orkestensector wordt vorm gegeven en welke kansen er zijn om het te versterken.

Van Dries onderzoek toont aan dat elk orkest te maken heeft met de uitdaging om het maatschappelijk, economisch en artistiek rendement van de organisatie in balans te houden. Daarvoor is het ontzettend belangrijk om de creativiteit en het muzikaal ondernemerschap van de muzikanten binnen het orkest te houden. Een belangrijk probleem daarbij is dat de musici weinig doorgroeimogelijkheden hebben in hun baan. Als talentvol musicus kom je na het conservatorium in het orkest binnen en heb je beperkte ruimte om je 'op te werken' of over te stappen naar andere gezelschappen. Het hoogst haalbare is om het tot eerste violist of cellist te schoppen en daarvan zijn er niet veel nodig.

De statische arbeidsmarktpositie van orkestleden en het strakke keurslijf waarbinnen zij moeten werken, leidt er toe dat hun motivatie en gedrevenheid 'weglekken' naar muzikale activiteiten buiten het orkest. Nagenoeg iedere musicus heeft nevenbaantjes, zoals lesgeven, dirigeren bij een ensemble of met een band in de kroeg spelen. Daarin kunnen zij de creativiteit en het ondernemerschap kwijt die niet binnen het keurslijf van het orkest past. Van Drie geeft een voorbeeld van het onbenut laten van mogelijkheden door orkesten: Wanneer kleine projecten door maar een deel van het orkest worden uitgevoerd, mag de rest van de groep niets anders doen dan verplicht thuiszitten als gevolg van de strenge CAO van de sector. Wanneer zij zouden worden uitgedaagd meer van hun ondernemerszin aan te wenden voor het orkest, zou dat, volgens Van Drie, tot meer rendement voor de organisatie kunnen leiden.